AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2025 / 90 • Ekim 2025

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI GEBELE ZİRVESİ VE SONUÇLARI

Seyda Nur OSMANLI

Misafir Araştırmacı

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) 12. Zirvesi 6-7 Ekim 2025 tarihlerinde Azerbaycanın Gebele kentinde düzenlenmiştir. TDT Dışişleri Bakanları Konseyi toplantısı da bu zirve kapsamında gerçekleşmiştir. Gebele Zirvesine üye ülkeler Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ile gözlemci üyeler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Türkmenistan ve Macaristan liderleri katılmıştır. Zirve, Bölgesel Barış ve Güvenlik teması ile toplanmıştır. Kırgızistan dönem başkanlığını Azerbaycana devretmiştir.

TDT Gebele Zirvesi, iki konu açısından özellikle önem taşımaktadır. İlk olarak savunma ve güvenlik alanında üye ülkeler arasında iş birliğinin ilerletilmesi gündeme gelmiştir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Nahçıvan Antlaşmasındaki güvenlik konusuna atıfla, TDT ülkelerinin güvenlik ve askeri iş birliğini ilerletmesi gerekliliğinden söz etmiştir. Bu bağlamda 2026 yılında Azerbaycanda üye ülkelerin ortak askeri tatbikat yapmasını önermiştir. [1] Türkiye ve Azerbaycan arasında son bir yılda yirmi beş askeri tatbikat yapıldığını ifade etmiştir. Bu gelişme kültürel iş birliği ile temelleri atılan TDTnin zaman içinde güçlenen kurumsal yapısı ile iş birliği boyutlarını da genişletebileceğini göstermektedir.

Gebele Zirvesinin bir diğer önemli sonucu ise, TDT+ yapısının hayata geçirilmesidir. Söz konusu format düşüncesi önceki yıllarda gerçekleşen İstanbul Zirvesinde gündeme gelmiştir. Hayata geçirilen TDT+ sayesinde, TDTnin üye olmayan üçüncü taraflarla iş birliğinin artırılması hedeflenmektedir.[2] Bu sayede Türk Dünyasının küresel görünürlüğünün artacağını söylemek mümkündür.

Zirve sonunda, Gebele Bildirisi kabul edilmiştir. Gebele Bildirisinde Kıbrısın Türk Dünyasının ayrılmaz parçası olduğu yeniden ifade edilmiş; ayrıca Gazze, Suriye ve Afganistan gibi bölgesel güvenlik sorunları ele alınmıştır.[3] Gebele Bildirisinin yanı sıra TDT+ Formatı Kurulmasına Dair Karar ile TÜRKSOY'un Güçlendirilmesi ve Geliştirilmesine Dair Karar imzalanmıştır. Öte yandan, Türkmenistan Türk Akademisi ile Türk Kültür ve Miras Vakfına, KKTC ise Türk Akademisine gözlemci üye olmuştur. [4] Azerbaycan-Ermenistan arasında engelsiz ticaretin önemi, Zengezur Koridoru, Trans-Hazar Uluslararası Doğu-Batı Orta Koridoru ve Çin-Kırgızistan-Özbekistan demiryolu gibi bağlantıların Asya ve Avrupa arasındaki ticaret için önemi ifade edilmiştir. TDTnin bir sonraki Olağan Zirvesinin 2026 yılı sonbaharında Türkiyede gerçekleşmesi kararlaştırılmıştır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan Gebele Zirvesindeki konuşmasında, Türkiyenin ortak alfabe konusunda önemli bir adım atarak ortak alfabe ile önemli bazı eserlerin basıldığını dile getirmiştir.[5] Böylece ortak kültür alanında önemli bir gelişme olan ortak alfabe konusunda da bazı ilerlemelerin gerçekleştirildiği görülmektedir. KKTC Cumhurbaşkanı Tatar ise, KKTC Türk Dünyasının Doğu Akdenizdeki stratejik kalesidir. Coğrafi konumu itibarıyla, TDTnin Avrupa, Afrika ve Orta Doğuya açılan kapısıdır. sözlerini kullanmıştır. Söz konusu ifadeler ile KKTC lideri, KKTCnin Türk Dünyası açısından önemini yansıtmaktadır.

Sonuç olarak, 1992de Nahçıvan Antlaşması ile kuruluşundan bugüne; üye türü ve üye sayısının yanı sıra kültürel, siyasi ve teknik iş birlikleri gibi iş birliği alanlarını ve faaliyetlerini ilerleterek giderek genişlemiştir. Gebele Zirvesinde kabul edilen TDT+ yapısı sayesinde uluslararası iş birliğinin arttırılması hedeflenen TDT, aynı zamanda güvenlik ve savunma alanlarında iş birliğini de ilerleterek yeni boyutlar kazanacaktır. Bu bağlamda TDTnin giderek güçlenen yapısı Türk Dünyasının görünürlüğünü arttırmaktadır.

**Görsel: Anadolu Ajansı*

[1]"Azerbaycan Cumhurbaşkanı Aliyev: TDT Ülkeleri Ortak Tatbikat Yapmalı", *Hürriyet,* 8 Ekim 2025, https://www.hurriyet.com.tr/gundem/azerbaycan-cumhurbaskani-aliyev-tdt-ulkeleri-ortak-tatbikat-yapmali-42975727

[2] "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Türk Devletleri Teşkilatı Haklının Yanında Duran Bir Yapıya Dönüşmeli, *İletişim Başkanlığı*, 7 Ekim 2025, https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/cumhurbaskani-erdogan-turk-devletleri-teskilati-haklinin-yaninda-duran-bir-yapiya-donusmeli

[3] "Türk Devletleri Teşkilatı Gebele Bildirisi", *Türk Devletleri Teşkilatı,* https://turkicstates.org/u/gebele-bildirisi.pdf

[4] Cavid Veliyev, "TDT 12. Zirvesi: Masada Hangi Konular Vardı?", *Anadolu Ajansı,* 8 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/tr/analiz/tdt-12-zirvesi-masada-hangi-konular-vardi/3711014

[5] Kaan Bozdoğan, Mikail Bıyıklı, İrem Demir, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Ortak Alfabe Hususunda Türkiye Olarak İlk Adımı Atıyoruz", *Anadolu Ajansı,* 7 Ekim 2025, https://www.aa.com.tr/tr/politika/cumhurbaskani-erdogan-ortak-alfabe-hususunda-turkiye-olarak-ilk-adimi-atiyoruz/3709649

Yazar Hakkında :

Seyda Nur OSMANLI, 2015 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuştur.

2021 yılında, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler bölümünde "Kuşak ve Yol Girişimi: Cibuti ve Pakistan Örnekleri" başlıklı teziyle Yüksek Lisans derecesini almıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler bölümünde Doktora Adayıdır. Çin dış politikası, Çin-ABD ilişkileri, Türkiye-Çin ilişkileri hakkında çalışmalarını sürdürmektedir.

Atıfta bulunmak için: OSMANLI, Seyda Nur. 2026. "TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI GEBELE ZİRVESİ VE SONUÇLARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 90. Ekim 15. Erişim Şubat 17, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/TURK-DEVLETLERI-TESKILATI-GEBELE-ZIRVESI-VE-SONUCLARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır